

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

ULTRAJUL ÎN LEGISLAȚIA STATELOR MEMBRE UE

OCTOMBRIE 2018

Documentare și sinteză: Dan Alexandreanu - consilier parlamentar

Sinteza documentară poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.

* Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

A B S T R A C T

Definiția infracțiunii de ultraj din Codul penal al României nu se regăsește în această formă în foarte multe dintre prevederile legislative din statele membre ale Uniunii Europene.

Astfel, întâlnim următoarele tipuri de legi:

- dispoziții generale care extind aplicarea aplicării defăimării și a insultei pentru organele de stat și instituțiile statului;*
- dispoziții separate care interzic în mod specific insultarea organelor de stat și a statului, a instituțiilor în general;*
- dispoziții analoage legilor penale care interzic insultarea funcționarilor publici în exercitarea funcției publice.*

Potrivit prevederilor art. 257 Cod penal al României, amenințarea săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte ori omorul, săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

C U P R I N S

STATE ÎN CARE SE PREVEDE EXPLICIT INFRAȚIUNEA DE ULTRAJ	
BELGIA	5
FRANȚA	5
LITUANIA	5
LUXEMBURG	6
SPANIA	7
SLOVENIA	7
SUEDIA	8
STATE ÎN CARE NU SE PREVEDE EXPLICIT INFRAȚIUNEA DE ULTRAJ	
AUSTRIA	8
BULGARIA	9
CEHIA	9
CROAȚIA	10
DANEMARCA	10
ESTONIA	11
FINLANDA	11
ITALIA	11
LETONIA	12
GERMANIA	12
OLANDA	13
SLOVACIA	13
UNGARIA	13
BIBLIOGRAFIE	14

State în care se prevede explicit infracțiunea de ultraj

BELGIA

Codul penal al Belgiei (art. 275) prevede răspunderea penală pentru ultrajul adus unui membru al Camerelor legislative, unui ministru al Guvernului, al Curții Constituționale sau al unei alte instanțe judecătorești, unui ofițer de poliție care își desfășoară activitatea sau altor persoane care dețin funcții oficiale. Pedeapsa aplicată poate fi pedeapsa cu închisoarea de la 15 zile la 6 luni sau amendă de la 50 la 300 euro.

Fapta se pedepsește cu închisoare de la 2 luni la 2 ani sau cu amendă de la 200 la 1.000 euro dacă infracțiunea este comisă în timpul unei ședințe a Parlamentului sau a unei instanțe.

Art. 276 Cod penal prevede răspunderea pentru o insultă îndreptată către un funcționar public. Pedepsa este închisoarea de la 8 zile la 1 lună și o amendă de până la 200 de euro.

Dispozițiile codului penal se aplică în situația în care cuvintele, amenințările, gesturile, etc., sunt adresate funcționarilor publici în cursul îndeplinirii funcției publice, care impune prezența fizică a acestora și nu, de exemplu, atunci când sunt scrise în articole din mass-media.

FRANȚA

Atunci când este comisă o defăimare a funcționarilor publici, amenda maximă se ridică la 45.000 de euro. Lista oficialilor include președintele țării, miniștri sau parlamentari.

În plus, Codul penal francez pedepsește o insultă gravă, non-publică sub forma cuvintelor, gesturilor, amenințărilor, scrierilor sau imaginilor de orice fel împotriva unei persoane care este într-o misiune de serviciu public, cu amendă de până la 7.500 euro. În anumite cazuri specificate de lege, agresiunea poate fi sancționată cu pedeapsa cu închisoarea de până la 1 an.

Defăimarea statului, a simbolurilor acestuia și a instituțiilor statului se sancționează cu amendă de până la 7.500 euro sau cu închisoare de până la 6 luni, dacă este realizată de grup de persoane.

Defăimarea șefilor de stat străini, insulta sau agresiunea comisă împotriva ambasadurilor sau a altor reprezentanți oficiali ai statelor străine se pedepsește cu amendă de până la 45.000 de euro.

LITUANIA

Infracțiunea de ultraj se regăsește în art. 103 Cod penal, în fapta prin care se cauzează rănirea corporală, se aplică tortura sau alte tratamente inumane

persoanelor protejate în temeiul dreptului internațional umanitar, fiind pedepsită cu o pedeapsă privativă de libertate pentru o perioadă de 3 până la 12 ani¹.

O persoană care umilește în mod public într-o manieră abuzivă o altă persoană printr-o acțiune, se pedepsește cu amendă sau cu pedeapsa cu închisoarea de până la 1 an.

O persoană care, în orice mod, împiedică un judecător, un procuror, în desfășurarea unei anchete preliminare, un ofițer, avocat sau funcționar al Curții Penale Internaționale sau al unei alte instituții judiciare în îndeplinirea atribuțiilor legale sau împiedică un executor judecătoresc în executarea unei hotărâri judecătorești, se pedepsește cu zile-muncă în folosul comunității, cu amendă sau cu pedeapsa cu închisoarea de până la 2 ani. Persoana care comite actul menționat prin utilizarea violenței sau altei constrângeri se pedepsește cu amendă sau cu pedeapsă cu închisoarea de până la 4 ani.

Conform art. 286, împotrivirea față de un funcționar public sau de o altă persoană care efectuează proceduri administrative publice, insultarea acestora, se pedepsește cu muncă în folosul comunității, cu amendă sau cu pedeapsa cu închisoarea de până la 3 ani.

Persoana care prin folosirea constrângerii solicită ca un funcționar public sau o persoană care îndeplinește funcțiile administrației publice să efectueze acțiuni sau să se abțină de la acestea în beneficiul infractorului sau al altor persoane, se pedepsește cu amendă sau cu pedeapsă privativă de libertate de până la 2 ani. Dacă fapta se realizează prin folosirea violenței fizice, pedeapsa cu închisoarea este de până la 5 ani.

LUXEMBURG

Potrivit art. 275 Cod penal, acțiunile care se realizează prin cuvinte, gesturi, amenințări, scrieri sau desene, la adresa unui deputat, unui membru al guvernului, al Curții Constituționale sau a unui judecător, în exercițiul sau cu ocazia exercitării funcției sale, se pedepsesc cu închisoare de la 15 zile la 6 luni sau amendă de la 500 la 3.000 de euro.

În cazul în care infracțiunea este comisă în cadrul unei ședințe a Camerei Deputaților sau într-o sală de judecată, sancțiunea va fi pedeapsa cu închisoarea de la 2 luni la 2 ani și amendă de la 500 la 10.000 de euro.

Potrivit art. 276 Cod penal, acțiunile care se realizează prin cuvinte, gesturi, amenințări, scrieri sau desene, la adresa unui funcționar public, polițist sau altei persoane publice aflate în exercițiul sau cu ocazia exercitării funcției sale, se pedepsesc cu închisoare de la 8 zile la 1 lună sau amendă de la 251 la 2.000 de euro.

¹ <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/17/Lithuania/show>

POLONIA

Ultrajul reprezintă ofensarea publică a unui obiect religios, a spațiilor unde au loc ceremonii religioase sau a activităților religioase, conform art. 196 din Codul penal polonez. Pedepsa este amenda sau privațiunea de libertate de până la 2 ani.

În plus, conform art. 257, se consideră ultraj insultarea unui grup de persoane sau a unei persoane private pe baza afilierii lor religioase. Pedepsa este închisoarea de până la 3 ani.

În cazul unei infracțiuni comise în public împotriva președintelui țării, persoana care a săvârșit fapta poate fi condamnată la închisoare pentru o perioadă cuprinsă între 3 luni și 5 ani. În cazul celorlalți funcționari publici pedeapsa poate fi închisoarea de până la 1 an.

SPANIA

Art. 543 din Codul penal spaniol interzice defăimarea verbală sau scrisă împotriva Spaniei, a Comunităților Autonome sau a simbolurilor și emblemelor acestora. Pedepsa este o amendă penală.

Defăimarea Parlamentului (sau a legiuitorului unei comunități autonome) este o infracțiune în temeiul art. 496. Pedepsa este amenda penală.

Conform art. 504, aceeași pedeapsă se aplică delictelor grave de defăimare adresate membrilor Guvernului național, Consiliului general al sistemului judiciar, Curților Constituționale și Curților Supreme (naționale și cele ale unei comunități autonome), forțelor armate și de securitate.

SLOVENIA

Ultrajul se regăsește în Codul penal al Sloveniei în categoria infracțiunilor de război - săvârșirea de violențe asupra demnității personale, prin acțiunea de umilire și de aplicare a unui tratament degradant.

Celelalte situații sunt încadrate în categoria infracțiunilor săvârșite împotriva funcționarilor publici și actelor oficiale:

- orice persoană, care prin forță sau amenințarea cu utilizarea iminentă a forței, împiedică un funcționar să efectueze un act oficial pe care intenționa să îl îndeplinească în sfera lui de activitate, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani;
- în cazul în care fapta se produce cu violență, având ca urmare rănirea funcționarului, aceasta se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani;
- dacă fapta este comisă împotriva unui funcționar care exercită sarcini de poliție, justiție sau de securitate națională, aceasta se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

SUEDIA

Infracțiunea de ultraj este pedepsită dacă este îndreptată împotriva șeful statului unei puteri străine care este la acel moment în Suedia, împotriva reprezentantului unei puteri străine în Suedia sau împotriva Regelui Suediei. Urmărire penală nu se poate realiza, însă, decât prin ordin al guvernului sau al unei persoane autorizate de către guvern.

Persoana care ultragiază un funcționar public în timpul activității sale sau o autoritate publică, comițând o faptă care provoacă suferința, vătămarea sau poate avea astfel de consecințe, se sancționează cu amendă sau închisoare de cel mult 6 luni. În cazul în care infracțiunea este comisă cu violență, pedeapsa este închisoarea de până la 4 ani.

Alte situații:

- o persoană care comite infracțiunea de ultraj împotriva monumentelor dintr-un cimitir, se pedepsește cu amendă sau închisoare de până la 6 luni;
- o persoană care comite infracțiunea de ultraj împotriva unui terț care printr-un ordin special se bucură de aceeași protecție ca aceea a unui funcționar public, asociat cu exercitarea autorității publice, sau se opune unui ordin al terțului, se sancționează cu amendă sau închisoare de cel mult 6 luni;

State în care nu se prevede explicit infracțiunea de ultraj

AUSTRIA

În Codul penal insulta se pedepsește cu închisoare de până la 1 an sau cu amendă, iar în cazul insultei săvârșită prin violență, sinonimă ultrajului din România, cu închisoare de până la 2 ani sau cu amendă.

Conform prevederilor art. 113, orice persoană, care prin forță sau amenințarea cu forță, opune rezistență sau agrează un funcționar public sau militar, care este însărcinat cu aplicarea legilor, a ordonanțelor, hotărârilor sau hotărârilor judecătorești, se pedepsește cu închisoare de până la 2 ani sau cu amendă.

În cazuri deosebit de grave pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 5 ani, atunci când este utilizată o armă sau dacă prin actul de violență, persoana agresată este în pericol de moarte.

Infrațiunea nu este pedepsită în temeiul acestei dispoziții în cazul în care actul oficial este ilegal. În cazul în care făptuitorul în timpul săvârșirii faptei presupune în mod eronat că actul oficial este ilegal și ar fi putut evita această greșeală, instanța poate atenua pedeapsa.

Actele de aplicare a legii de către persoanele care au drepturile și obligațiile polițiștilor sau sunt funcționarii auxiliari ai procurorului, fără a fi funcționari publici, sunt echivalente cu actul oficial al unui funcționar public în sensul art. 113.

În cazul în care o insultă a fost comisă împotriva unui funcționar public, a unei persoane din serviciul public special sau împotriva unui militar în timpul exercitării funcțiilor sale sau în legătură cu acestea, pentru îndeplinirea sarcinilor, fapta poate fi urmărită în urma unei plângeri a superiorului său. Dacă fapta este îndreptată împotriva unei autorități publice sau a unei alte agenții care îndeplinește atribuții în administrația publică, aceasta poate fi urmărită pe baza plângerii șefului autorității publice, inclusiv în cazul landurilor.

BULGARIA

Insultarea unui funcționar sau a unui reprezentant al statului, în timpul sau în legătură cu îndeplinirea funcțiilor sau atribuțiilor sale se sancționează cu amendă de la 3.000 la 10.000 de leva, conform prevederilor art. 148 Cod penal.

O persoană care folosește forța sau amenințarea cu forța în scopul de a obliga un funcționar guvernamental, un funcționar public, un agent privat de executare sau un asistent public să facă sau să nu facă o acțiune în cadrul funcțiilor sale sau conexe funcțiilor sale, se pedepsește cu închisoare de până la 6 ani. În cazul în care infracțiunea menționată este comisă de mai mulți participanți, liderii grupului se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 8 ani (art. 269)².

O persoană care blochează în mod ilegal activitatea unui organism guvernamental, a unui agent privat de executare sau un asistent public în executarea atribuțiilor sale, se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani sau cu amendă de la 500 la 2.000 de leva.

În cazul în care atribuțiile celor enumerați sunt legate de controlul traficului de droguri, analogi sau precursori, pedeapsa este închisoarea de până la 5 ani și amenda de la 10.000 la 50.000 de leva.

CEHIA

În Codul penal al Cehiei nu se regăsește infracțiunea de ultraj, existând infracțiuni *împotriva exercitării competenței autorității publice și a funcționarului public*³:

- *violența împotriva autorității publice* se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani; sau de la 2 la 8 ani, dacă actul se realizează sub amenințarea armei; sau de la 4 la 12 ani, dacă se provoacă: a) vătămări corporale grave, b) daune extinse sau c) întreruperea activității autorității publice;

- *amenințarea cu intenția de a afecta autoritatea publică*: se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani dacă este afectată activitatea unui organ al administrației

² <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/39/Bosnia%20and%20Herzegovina/show>

³ <http://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/Criminal%20Code%20of%20the%20Czech%20Republic.pdf>

de stat, administrației locale, instanțelor sau alte autorități publice, sau închisoare de până la 5 ani, dacă actul menționat se realizează cu o armă;

- *violența împotriva funcționarului public*: se pedepsește cu închisoare de la 1 la 4 ani, sau de la 6 luni la 6 ani, dacă actul se realizează sub amenințarea armei fiind produse daune atât pentru autoritatea publică, cât și pentru terți, sau de la 3 la 12 ani de închisoare, dacă se produce vătămarea corporală gravă a funcționarului sau pagube deosebit de mari, sau de la 8 la 16 ani, dacă infracțiunea săvârșită conduce la decesul funcționarului public;

- *amenințarea cu intenția de a afecta activitatea funcționarului public*: închisoare de până la 3 ani pentru amenințarea cu moartea, rănirea corporală sau provocarea de daune substanțiale, sau închisoare de până la 5 ani, dacă actul menționat se realizează cu o armă;

Tentativele se pedepsesc.

CROAȚIA

Conform Codului penal, săvârșirea de violențe asupra demnității personale, sau utilizarea unui tratament degradant, se pedepsește cu închisoare de cel puțin 3 ani.

DANEMARCA

Infracțiunile similare ultrajului sunt următoarele:

- orice persoană care, prin exercitarea violenței sau a amenințării cu violența, atacă o persoană care trebuie să acționeze în virtutea unei funcții publice, în timp ce execută atribuțiile funcției sau cu prilejuri asociate unei astfel de funcții, se sancționează cu amendă sau cu închisoare de până la 8 ani.

- aceeași sancțiune se aplică unei persoane care, în alte circumstanțe decât cele care intră sub incidența prevederilor de mai sus, amenință cu violență, cu privare de libertate, cu acuzații de natură penală sau comportament necinstit, orice persoană investită de o autoritate publică competentă, cu condiția ca această amenințare să fie făcută fie în legătură cu funcția publică. În caz contrar, pedeapsa este amenda sau închisoarea de până la 6 luni.

- orice persoană care atacă persoane care dețin funcții publice prin insulte, cuvinte sau gesturi jignitoare, în executarea de către aceștia a funcției publice se pedepsesc cu amendă sau închisoare de până la 6 luni (art. 119 - 121 Cod penal)⁴.

⁴ <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/34/Czech%20Republic/show>

ESTONIA

Insultarea unui reprezentant al autorității de stat care protejează ordinea publică în legătură cu executarea funcțiilor sale oficiale se pedepsește cu amendă sau închisoare. Același act, dacă este comis de o persoană juridică, se pedepsește cu amendă de până la 3.200 de euro.

Defăimarea unui reprezentant al autorității de stat în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor sale oficiale se pedepsește cu amendă sau cu închisoare de până la 2 ani. Același act, dacă este comis de o persoană juridică, se pedepsește cu amendă (art. 275, 275¹ Cod penal).

Sanțiunile sunt similare pentru agresarea unui reprezentant al instanțelor judecătorești.

FINLANDA

Potrivit Codului penal (cap. 16, secț. 1),

- o persoană care angajează un terț sau amenință el însuși cu violență un funcționar public să efectueze sau să se abțină de la efectuarea unui act oficial care implică exercitarea autorității publice, se pedepsește cu închisoare de la 4 luni la 4 ani;

- în cazul în care fapta este minoră în ansamblu sau există circumstanțe atenuante, făptuitorul este sancționat cu amendă sau închisoare de cel mult 6 luni;

- pentru fapte similare comise împotriva persoanelor care își desfășoară activitatea în poliție și poliția de frontieră, sancțiunea este amendă sau închisoare de cel mult 3 luni.

ITALIA

Orice persoană care utilizează violența sau amenințarea cu violența pentru a se opune acțiunilor desfășurate de către un funcționar public sau de către o persoană care ocupă o funcție publică, în timp ce efectuează un serviciu public oficial, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani⁵.

Orice persoană care, într-un loc public sau deschis publicului și în prezența mai multor persoane, ofensează onoarea și prestigiul unui funcționar public sau magistrat în timpul executării unei îndatoriri oficiale, se pedepsește cu închisoare până la 3 ani.

Orice persoană care utilizează violența sau amenințarea cu violența la adresa unui persoane care deține o funcție politică, administrativă sau judiciară, chiar și temporară, se pedepsește cu închisoare de la 1 an la 7 ani. În cazul circumstanțelor agravante, pedeapsa cu închisoarea este de la 2 la 8 ani.

⁵ <http://www.altalex.com/documents/news/2014/10/14/dei-delitti-contro-la-pubblica-amministrazione>

În cazul în care, infracțiunile comise conduc la oprirea activității serviciului public, pedeapsa este închisoarea de până la 1 an.

LETONIA

O persoană care agresează un reprezentant al autorității publice sau un funcționar de stat, în legătură cu activitățile oficiale legale ale acestuia, se pedepsește cu închisoare de până la 5 ani, serviciu în folosul comunității sau amendă.

Persoana care comite aceleași fapte, în cazul în care, ca urmare a atacului, produce funcționarului leziuni corporale grave, se pedepsește cu închisoare de până la 10 ani, cu sau fără perioadă de probă, pentru un termen care nu depășește 3 ani.

Persoana care se opune unui reprezentant al autorității publice sau al unui alt funcționar de stat care își îndeplinește obligațiile oficiale, dacă acțiunea a fost comisă prin violență sau amenințare cu violența, se pedepsește cu închisoare de până la 1 an, serviciu în folosul comunității sau amendă.

Dacă fapta este comisă de un grup de persoane, pedeapsa este închisoarea de până la 3 ani, serviciu în folosul comunității sau amendă.

GERMANIA

În Codul penal al Germaniei nu se regăsește infracțiunea de ultraj, existând infracțiunile de insultă și calomnie împotriva funcționarilor statului, precum și infracțiunile cu violență împotriva persoanelor, indiferent dacă aceste dețin funcții publice sau nu⁶.

Actele de violență se pedepsesc cu închisoarea de până la 3 ani sau cu amendă, cu excepția cazului în care infracțiunea este supusă unei pedepse mai severe în temeiul altor dispoziții.

Oricine provoacă rănirea unei persoane:

1. prin administrarea de otrăvă sau alte substanțe nocive;
2. prin utilizarea unei arme sau a altui instrument periculos;
3. prin acțiuni ascunse;
4. prin acționarea în grup;
5. prin metode care reprezintă un pericol pentru viață, este pedepsit cu închisoare de la 6 luni la 10 ani, iar în cazuri mai puțin grave cu închisoare de la 3 luni la 5 ani.

⁶ https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/

OLANDA

Orice persoană care, printr-un act de violență sau prin amenințarea cu violența, perturbă o întâlnire a Parlamentului, agresând o persoană cu funcție politică și obligând-o să ia o decizie, să se abțină de la a lua orice decizie, împiedică acea persoană de a participa la ședință și nu-i permite să-și îndeplinească sarcinile, se pedepsește cu închisoarea de până la 30 de ani sau o amendă de categoria a V-a.

În cazul în care fapta se produce asupra unui membru al parlamentelor sau consiliilor regionale sau al altei structuri din administrația de stat, se aplică pedeapsa cu închisoarea de până la 9 de ani sau o amendă de categoria a V-a.

În cazul în care fapta se produce asupra unui membru al consiliilor municipale sau al altei structuri din administrația publică, se aplică pedeapsa cu închisoarea de până la 4 de ani sau o amendă de categoria a IV-a.

SLOVACIA

Orice persoană care insultă sau perturbă activitatea unui parlamentar se pedepsește cu închisoare de până la 2 ani. Infracțiunea se sancționează cu închisoare de până la 8 ani dacă este comisă cu violență și are drept rezultat producerea de vătămări corporale grave sau cu închisoare de la 7 la 12 ani dacă are drept rezultat decesul parlamentarului sau a unui membru al echipei sale.

Orice persoană care utilizează violența sau amenințarea cu violența pentru a se opune acțiunilor desfășurate de către un funcționar public sau de către o persoană care ocupă o funcție publică, în timp ce efectuează un serviciu oficial, se pedepsește cu închisoare de până la 2 ani. În cazul în care acțiunea se realizează pentru a zădărnici punerea în aplicare de către persoane autorizate a unei hotărâri a unei Curți de justiție, pedeapsa cu închisoarea este de la 1 la 5 ani.

UNGARIA

În Codul penal al Ungariei nu se regăsește infracțiunea de ultraj, existând categoria infracțiunilor săvârșite împotriva oficialilor publici⁷:

Orice persoană care:

- a) încearcă să împiedice un funcționar public sau un funcționar public străin să-și îndeplinească procedurile sale legale prin forță sau prin amenințarea cu forța;
 - b) ia anumite măsuri pentru a obliga un funcționar public sau un funcționar public străin să facă sau să se abțină de la a face un act;
 - c) agresează un funcționar public sau un funcționar public străin în timpul efectuării sau din cauza efectuării procedurilor sale legale;
- se face vinovat de o infracțiune pedepsită cu închisoare de la 1 la 5 ani.

⁷ <http://www.refworld.org/docid/4c358dd22.html>

Pedeapsa este închisoarea de la 2 la 8 ani dacă infracțiunea se realizează cu utilizarea armelor. Șeful unui grup organizat pentru comiterea de astfel de acțiuni se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

Orice persoană care se angajează în pregătirea comiterii de agresiuni împotriva unui funcționar public se pedepsește cu închisoare de până la 1 an.

BIBLIOGRAFIE

- <https://www.osce.org/fom/303181?download=true>
- <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>
- <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/17/Lithuania/show>
- <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/39/Bosnia%20and%20Herzegovina/show>
- <http://www.ejtn.eu/PageFiles/6533/Criminal%20Code%20of%20the%20Czech%20Republic.pdf>
- <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/34/Czech%20Republic/show>
- <http://www.altalex.com/documents/news/2014/10/14/dei-delitti-contro-la-pubblica-amministrazione>
- https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/
- http://agc.gov.ms/wp-content/uploads/2010/02/penal_code.pdf
- <http://www.refworld.org/docid/4c358dd22.html>